

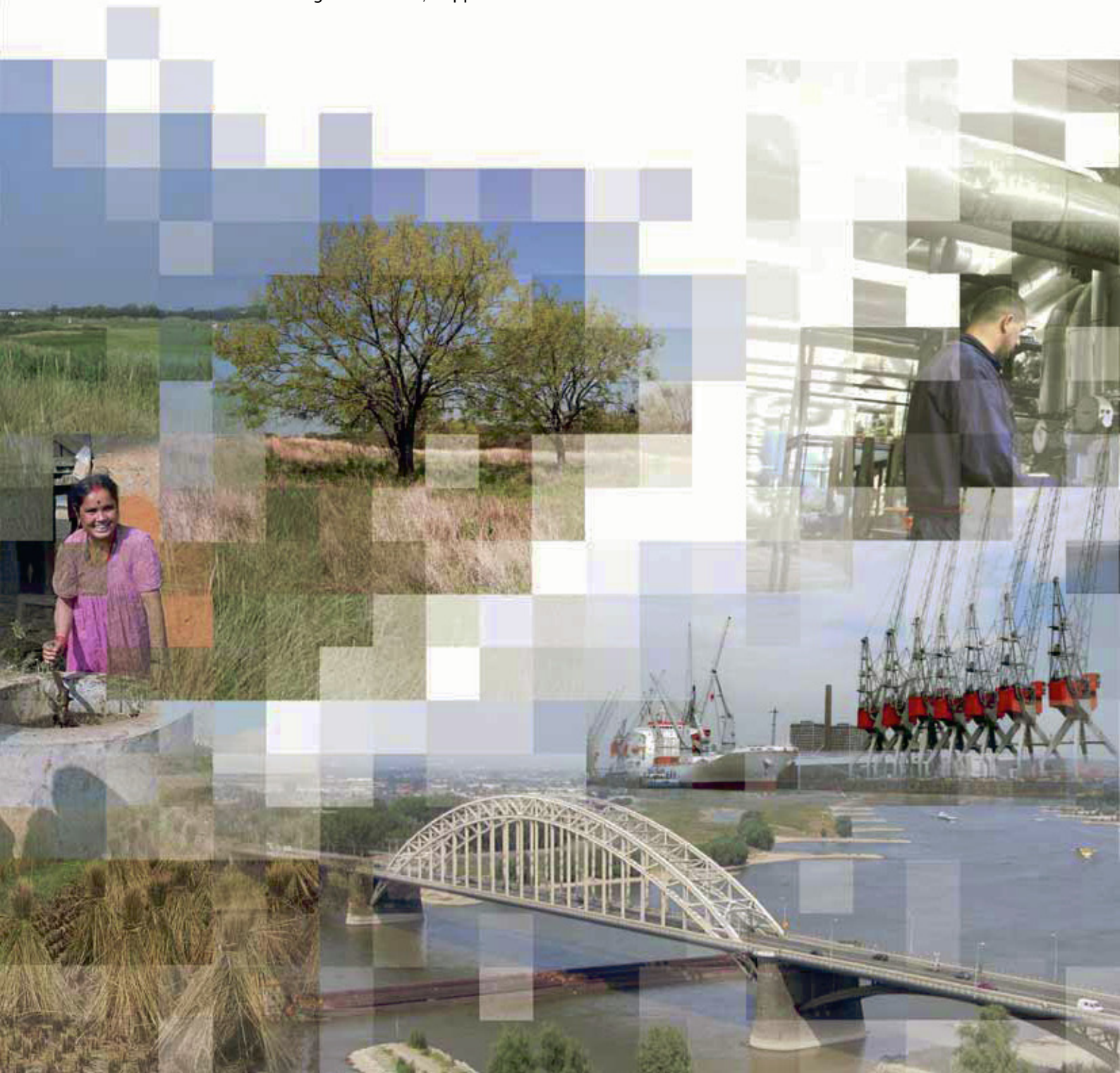

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan en Structuurvisie Hart van Zuid, Rotterdam

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

20 augustus 2015 / rapportnummer 2969-41

1. Oordeel over het MER en de aanvulling daarop

De gemeente Rotterdam wil het gebied rond Ahoy en Winkelcentrum en busstation Zuidplein herontwikkelen. Om de herontwikkeling mogelijk te maken besluit de gemeenteraad van Rotterdam later dit jaar over de benodigde structuurvisie en het bestemmingsplan. De milieugevolgen hiervan zijn onderzocht in een milieueffectrapport (MER). Ballast Nedam heeft de aanbesteding gebiedsontwikkeling Hart van Zuid verworven met de integrale visie 'Hart van Zuid, plek om te blijven'. Ballast Nedam heeft namens de gemeente het bestemmingsplan, de structuurvisie en het MER voorbereid.

De Commissie heeft eerder op verzoek van de gemeente het MER getoetst.¹ Zij miste in het MER informatie over de bijdrage die dit gebied aan de Rotterdamse doelen voor klimaat (Rotterdam Climate Initiative) en gezondheid moet leveren en over geluid en luchtkwaliteit. De gemeente heeft daarom een aanvulling op het MER laten opstellen. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en volledigheid van het MER en de aanvulling tezamen.

De aanvulling heeft onder meer nieuwe inzichten opgeleverd over gunstige mogelijkheden om in het plangebied energie op te wekken én uit te wisselen tussen gebouwen. Uit de aanvulling blijkt dat de potenties hiervoor groot zijn en daarbij ook financieel interessant. De gemeente Rotterdam wil hiermee op verantwoorde wijze invulling geven aan het Rotterdam Climate Initiatief. Op basis van de aanvulling blijkt daarnaast dat op een aantal locaties mitigerende maatregelen voor geluid noodzakelijk zijn. De Commissie adviseert deze inzichten te verwerken in de ontwerp-structuurvisie en het ontwerp-bestemmingsplan.

Uit het aangevulde MER blijkt desalniettemin dat het plan Hart van Zuid het aantal geluidgehinderden en de intensiteit van geluid laat toenemen. Mogelijkheden om deze achteruitgang tegen te gaan zijn erg terughoudend en conservatief uitgewerkt. De Commissie ziet hier meer mogelijkheden. Consequentie is dat realistische alternatieven met minder milieugevolgen onvoldoende in beeld zijn.

Tegen deze achtergrond kwam de Commissie tot de conclusie dat in het aangevulde MER nog steeds essentiële milieu-informatie ontbrak om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij de besluitvorming. Echter uit de rapporten blijkt dat via een alternatieve route – een zogenaamde 'green deal' voor busverkeer² – specifiek voor Hart van Zuid versneld de situatie voor geluid en luchtkwaliteit sterk kan verbeteren. Dit meewegende is de Commissie van oordeel dat er wel voldoende milieu-informatie beschikbaar is om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij de besluitvorming. Indien de gemeente een versnelde implementatie van een green deal voor Hart van Zuid beoogt, zijn duidelijke en concrete afspraken nodig, vooral met de verschillende concessieverleners en met de openbaar vervoermaatschappijen. De Commissie adviseert hier terdege rekening mee te houden en een overzicht te maken van die afspraken.³

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep en verdere projectgegevens zie bijlage en ook www.commissiemer.nl door in het zoekvak projectnummer 2969 in te vullen. Hier staat ook het voorlopige advies van de Commissie over dit project.

² In de 'Green Deal Zero Emissie Busvervoer' is afgesproken dat in 2025 alle OV bussen in Nederland zero emissie zijn.

³ De Commissie heeft van de gemeente begrepen dat tegelijkertijd met de afronding van de herbouw van het busstation de implementatie van de hier bedoelde afspraken zal kunnen plaatsvinden.

De Commissie adviseert de gemeente tenslotte om alsnog te bekijken hoe de omgevingskwaliteit verbeterd kan worden. De Commissie ziet met name voor het terugdringen van het aantal geluidgehinderden mogelijkheden.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe. In hoofdstuk 3 gaat de Commissie in op een aanbeveling voor fietsverkeer.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Gezondheid

MER

De gemeente Rotterdam heeft gezondheidsdoelen om de leefomgeving in de stad te verbeteren. Het MER gaat niet in op de bijdrage (doelbereik) die de onderhavige structuurvisie en bestemmingsplan hieraan (moeten) leveren. De gezondheidsdoelen zijn bijvoorbeeld:

- de Regionale Strategische Agenda (2010– 2014); ambitie hierin is om ten opzichte van 2006 30% reductie van het aantal gehinderden door verkeer te realiseren in 2025;
- het Actieplan geluid 2013–2018; één van de hoofddoelen in dit plan is geluid in de ruimtelijke ordening mee te nemen zodat minder geluidhinder wordt ervaren;
- de Koersnota Schone Lucht (29 april 2015); daarin is onder meer de ambitie opgenomen van 40% reductie van de verkeersbijdrage aan roetconcentraties in de stad;
- het startdocument Hart van Zuid; hierin zijn eisen voor geluid- en luchtkwaliteit opgenomen, namelijk: *'Hart van Zuid moet zo ontworpen zijn dat de geluid- en luchtkwaliteit van (toekomstige) bewoners in de stad positief wordt beïnvloed'*

De uitwerking hiervan voor Hart van Zuid ontbrak in het MER. De Commissie adviseerde in een aanvulling op het MER de gezondheidsdoelen van Rotterdam alsnog uit te werken of te motiveren waarom deze doelen niet aan de orde zijn voor dit stadsdeel.

Aanvulling

De aanvulling werkt bovenstaande gezondheidsdoelen niet uit omdat ingezet wordt op het aantrekkelijker en economisch vitaler maken van Hart van Zuid en via die route gezondheidswinst wordt bereikt.⁴ De Commissie begrijpt dat 'gezondheid' meer is dan milieukwaliteit, echter de gezondheidswinst die via andere routes (zoals werkgelegenheid en onderwijs) bereikt wordt is niet in het MER en de aanvulling onderbouwd. De gemeente heeft daarbij juist tastbare en duidelijke gezondheidsdoelen op het vlak van geluid, lucht en verkeer. De Commissie ziet ook geen (milieu)technische of ruimtelijke belemmeringen om in Hart van Zuid

⁴ Zie bijvoorbeeld pagina 51 van deel B van het MER *'...Gemeente Rotterdam heeft ambitieuze doelen voor gezondheid en duurzaamheid. Deze doelen gelden voor de stad als geheel. De gemeente is voor Hart van Zuid specifiek nagegaan welke ingrediënten van het beleid qua gezondheid en duurzaamheid in het gebied toepasbaar zijn. Rotterdam zet in op het versterken van haar economie en kent daarbij een specifieke inzet in het kader van het Nationaal programma Zuid voor Rotterdam-Zuid. Doelstellingen van dit programma zijn gelegen in werkgelegenheid en onderwijs, wat ook een positieve impact heeft op gezondheid. Er wordt daarom ingezet op het aantrekkelijker en economisch vitaler maken van Hart van Zuid. Hoewel dit lokaal tot een (beperkte) verslechtering van de milieukwaliteit kan leiden, heeft dit op een hoger schaalniveau een positief effect op gezondheid...'*

maatregelen te nemen die een bijdrage kunnen leveren aan de Rotterdamse gezondheidsdoelen.⁵ De in het MER en in de aanvulling beschreven verslechtering van de leefomgeving heeft tot gevolg dat er elders in Rotterdam extra inzet nodig zal zijn om deze doelen alsnog te kunnen bereiken.

Tegen deze achtergrond kwam de Commissie tot de conclusie dat nog steeds essentiële milieu-informatie ontbrak om in dit kader te verantwoorden afwegingen te kunnen maken c.q. waarmee inzichtelijk wordt welke maatregelen nodig zijn om wel aan deze doelen te voldoen. Het MER en de aanvulling daarop laten ook zien dat via een alternatieve route – een zogenaamde ‘green deal’ voor busverkeer – specifiek voor Hart van Zuid versneld de situatie voor geluid en luchtkwaliteit sterk kan verbeteren.⁶ Dit meewegende, concludeert de Commissie dat er wel voldoende informatie beschikbaar is. Indien de gemeente een versnelde green deal voor Hart van Zuid beoogt, zijn duidelijke en concrete afspraken nodig, vooral met de verschillende concessieverleners (metropoolregio en de provincie) en met de openbaar vervoermaatschappijen. De Commissie adviseert hier terdege rekening mee te houden en een toegankelijk overzicht te maken van die afspraken.³

De Commissie adviseert de gemeente ook om alsnog te bekijken hoe de omgevingskwaliteit verbeterd kan worden. De Commissie ziet met name voor geluid mogelijkheden. Hieronder gaat de Commissie nader in op geluid en op luchtkwaliteit.

2.1.1 Geluid

MER

In het MER is de toekomstige geluidssituatie goed beschreven. Hieruit blijken op meerdere plaatsen in het plangebied verslechtingen vanwege het plan Hart van Zuid (het aantal geluidgehinderden en de intensiteit van geluid neemt toe). Uit het rapport blijkt ook dat in de autonome ontwikkeling – indien het plan niet uitgevoerd wordt – de geluidssituatie licht verbetert. Mogelijkheden om de geluidssituatie te verbeteren zijn erg terughoudend uitgewerkt.

De Commissie adviseerde in een aanvulling op het MER een maatregelenpakket te verkennen waarbij de geluidskwaliteit van het hele plangebied verbetert of tenminste ‘stand still’ is en mitigerende maatregelen voor geluid uit te werken⁷ op de locaties waar een verslechtering van de geluidssituatie optreedt.⁸

Aanvulling

De aanvulling bevat geen maatregelenpakket waarbij de geluidskwaliteit van het hele plangebied verbetert of tenminste ‘stand still’ is. De aanvulling laat wel mitigerende maatregelen

⁵ Het doel van m.e.r. is om milieu-informatie boven water te krijgen, deze af te wegen tegen andere argumenten en dan te beslissen wat al dan niet in het finale besluit een plek krijgt. De redenering van de gemeente om milieumaatregelen op voorhand niet te onderzoeken en te toetsen aan gezondheidsdoelen omdat economische en sociale belangen een rol spelen is daar strijdig mee.

⁶ De Commissie gaat er hierbij vanuit dat de green deal bedoeld is om de leefomgevingskwaliteit te verbeteren en niet gebruikt wordt om minder vergaande mitigerende maatregelen te nemen voor geluidgevoelige bestemmingen.

⁷ In zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor de verslechterende geluidssituatie en maatregelen om dit tegen te gaan.

⁸ Deze informatie is ook nodig als onderbouwing voor een (eventueel) te nemen hogere waarden besluit.

voor geluid zien. Een aantal van deze maatregelen blijkt noodzakelijk, bijvoorbeeld: gevelmaatregelen bij geplande woningen op de tennisbaanlocatie en bij woningen langs de van Swietenlaan, stiller wegdek bij de terrasflat en (gedeeltelijke) overkapping van de hellingbaan van de bus.

Sommige mitigerende maatregelen worden genoemd maar zijn beperkt uitgewerkt, namelijk:

- verlengde overkappingen van de busbaan ten zuiden van de terrasflats, waarbij wel is aangegeven dat een overkapping van 20 meter later nog onderzocht wordt;
- maatregelen bij de geplande woningen op de tennisbaanlocatie langs de Zuiderparkweg zoals geluidschermen, raildempers (metro) en geluidarm asfalt (Zuiderparkweg). Deze maatregelen worden echter als technisch niet haalbaar of ondoelmatig terzijde gelegd. Conclusie van de Commissie is dat hier technisch meer mogelijk en realistisch lijkt;⁹
- verbetering van de gevelisolatie van woningen elders in het plangebied;

De Commissie mist nog onderzoek naar verdergaande mogelijkheden zoals een gehele overkapping van de bushellingbaan en raildempers voor de gehele metrobaan die grote delen van het plangebied ten goede zullen komen.

Alhoewel met de eerder genoemde 'green deal' de geluidkwaliteit in het gebied per saldo fors kan verbeteren, ziet de Commissie – zoals hierboven aangegeven – ook andere realistische mogelijkheden voor verbetering.

De Commissie adviseert daarom de positieve milieueffecten van alle hierboven genoemde mitigerende maatregelen integraal voor het hele plangebied uit te (laten) werken – los van financiële haalbaarheid binnen de projectkaders –, zodat hiermee ook rekening gehouden kan worden bij de te maken afwegingen door de gemeenteraad.

2.1.2 Luchtkwaliteit

MER

In het MER is gebruik gemaakt van de standaardrekenmethodieken voor luchtkwaliteit en is de informatie over luchtkwaliteit op gebiedsniveau beschreven. Op basis van deze berekeningen blijken geen overschrijdingen van luchtkwaliteitsnormen.

De Commissie miste in het MER inzicht in de luchtkwaliteitsverschillen binnen het plangebied, de beperkingen van het gebruikte model (voor specifieke situaties bij het busstation) en mitigerende maatregelen die nadelige situaties voor de luchtkwaliteit (ook onder de norm) kunnen verzachten. Zij adviseerde dit in een aanvulling op het MER te onderzoeken.

Aanvulling

Het luchtonderzoek in de aanvulling biedt meer inzicht in de luchtkwaliteit in het plangebied. In de aanvulling zijn twee routevarianten bij het busstation uitgewerkt, namelijk de zogenaamde Patio B en maaiveld A. Dit lijkt er op te duiden dat de overige varianten, om onder andere milieutechnische redenen, geen voorkeur meer genieten.

⁹ De Commissie denkt hierbij aan dunne deklagen op asfalt die specifiek voor stedelijke toepassing zijn ontworpen in plaats van het beschreven open asfalt, waardoor de in de aanvulling genoemde technische beperkingen niet opgaan.

Alhoewel de informatie over het luchtonderzoek enkele onvolkomenheden¹⁰ bevat, zijn de conclusies van het luchtonderzoek in de aanvulling zodanig onderbouwd dat de Commissie dit niet meer als een tekortkoming ziet. De Commissie is dan ook van oordeel dat er voldoende informatie over luchtkwaliteit beschikbaar is.

2.2 Klimaat

De gemeente Rotterdam is voorloper op gebied van klimaat adaptatie en –mitigatie. De uitwerking van deze aspecten in het MER beperkt zich tot aansluiten bij standaard eisen die op dit moment gangbaar zijn (% water, energieprestatie gebouwen). Het MER legt een kwalitatief verband met het gemeentelijke Programma Duurzaam, zonder dat daadwerkelijk inzicht wordt geboden welke bijdrage wordt geleverd en welke andere kansen het plan ook kan bieden. Consequentie hiervan is dat onduidelijk is welke bijdrage dit gebied moet leveren aan deze doelen en, hoe dit wordt dit vertaald in het ruimtelijke ontwerp. De Commissie vindt het essentieel dat de verbinding tussen de (grote) ambities op stadsniveau en de uitwerking in het gebied rond het Zuidplein in het MER expliciet wordt gelegd. Hieronder licht zij dit toe.

2.2.1 Klimaatadaptatie/Water

MER

Als onderdeel van het Rotterdam Climate Initiative heeft de gemeente in 2013 de Rotterdamse Adaptatiestrategie vastgesteld. De Commissie miste echter een uitwerking hiervan in het MER, bijvoorbeeld voor extreme pieken en dalen in neerslag en voor hittestress.

De Commissie adviseerde daarom in een aanvulling op het MER duidelijk te maken hoe het plan ‘voor huidige en toekomstige generaties bijdraagt aan de Rotterdamse klimaatdoelstellingen’. Hiermee kan ook het belang dat in het MER gehecht wordt aan water en groen een plaats krijgen.¹¹

Aanvulling

De aanvulling geeft aan dat voldaan wordt aan de normen voor waterberging en dat dit gebied niet het meest geschikt is om meer bij te dragen aan klimaatadaptatie, zoals bijvoorbeeld de optie om open water te realiseren. Mogelijk wordt een visueel aantrekkelijke ‘goot’ in de Gooilandsingel gerealiseerd. Verder zijn geen maatregelen voorzien.

De Commissie concludeert dat het plan hiermee een beperkte bijdrage levert aan het klimaatbestendig maken van de stad. In het nog op te stellen inrichtingsplan is mogelijk nog ruimte voor het realiseren van aanvullend groen om zo de klimaatbestendigheid en de leefomgevingskwaliteit van het gebied te vergroten. Dit komt ook tegemoet aan de wensen vanuit bewoners en gebruikers van het gebied.

¹⁰ De invoerparameters van het luchtonderzoek zijn bijvoorbeeld nog steeds niet weergegeven en informatie over luchtkwaliteitsverschillen binnen het plangebied ontbreekt.

¹¹ De stichting Zuidpleingebied vraagt in haar zienswijze aandacht voor voldoende ruimte voor groen en water en voor zekerheden dat – bijvoorbeeld langs de Gooilandsingel – water en groen daadwerkelijk worden gerealiseerd.

2.2.2 Klimaatmitigatie/Duurzame energie

MER

Rotterdam heeft een ambitieus klimaat programma. Energiebesparing en inzet van duurzame energie is daar een belangrijk onderdeel van, zowel op gebouwniveau als op gebiedsniveau. De Commissie miste een uitwerking hiervan in het MER.

De Commissie adviseerde daarom in een aanvulling op het MER een maatregelenpakket uit te werken waarin de mogelijkheden voor klimaatmitigatie worden uitgewerkt op gebiedsniveau. Denk daarbij aan mogelijkheden voor warmtenetten, (grootschalige collectieve) WKO en/of geothermie. Of aan mogelijkheden voor synergie tussen functies met specifieke warmtevraag of warmteverschot (zwembad, bioscoop, andere functies).

Aanvulling

De aanvulling laat goede opties zien voor energieopwekking en –uitwisseling, namelijk:

- industriële restwarmte, waarbij warmte en koude wordt uitgewisseld tussen de projecten onderling op basis van een collectieve energie–infrastructuur;
- energie uitwisselen tussen zwembad en kunstenpand (technisch haalbaar en financieel erg interessant). Overtollige warmte vanuit de koeling van het kunstenpand wordt hierbij ingezet voor verwarming van het zwembad;
- uitbreiding naar een gebiedsbrede collectieve energie–infrastructuur. Dit is technisch mogelijk door gebruik te maken van een energie–infrastructuur waarbij (seizoensgebonden) overtollige warmte en koude wordt uitgewisseld tussen verschillende projecten. De aanvulling beschrijft dat het CO₂–effect van een dergelijk project ca 15–20 keer zo groot is dan een uitwisseling op alleen het niveau van kunstenpand en zwembad;
- een aansluiting op het bestaande stadswarmtenet;
- standaard aanbrengen van zonnepanelen op de daken van de verschillende projecten. De aanvulling geeft aan dat dit duurzaam en financieel interessant is.

De gemeente Rotterdam wil hiermee op verantwoorde wijze invulling geven aan het Rotterdam Climate Initiatief.

Het is de Commissie nog onduidelijk welke randvoorwaarden nodig zijn voor realisatie van deze mogelijkheden, zeker voor een collectieve energie–infrastructuur. Mogelijk stelt dit ook eisen aan de ontwerp–structuurvisie en het ontwerp–bestemmingsplan (bijvoorbeeld voor de plankaart of bestemmingsregels). De Commissie adviseert hier rekening mee te houden.

3. Aandachtspunten voor (vervolg)besluitvorming

3.1 Fietsverkeer

In het MER zijn de verkeerskundige aspecten van het project overzichtelijk en duidelijk beschreven. In het onderzoek is naast het autoverkeer een groot accent op het OV-knooppunt gelegd. De Commissie constateert dat dit ten koste gaat van de noodzakelijke aandacht voor het fietsverkeer. Om de in het MER beschreven beleidsmatig gewenste verschuiving van autoverkeer naar fietsverkeer te bereiken, zullen meer maatregelen en voorzieningen nodig zijn dan nu in de plannen is beschreven. Aandacht voor fietsverkeer en verbetering van de infrastructuur sluit ook aan op de ambities uit de Koersnota Luchtkwaliteit van Rotterdam.

Concreet betreft het (verkeers)veilige fietsroutes, goed bereikbare fietsstallingen en de kwaliteit daarvan (denk aan beveiligde fietsstallingen, ruime opzet, voldoende stallingsplekken), de relatie met looproutes, voldoende openbare verlichting, etc. Voor deze fase is het MER voldoende omdat het plan voldoende flexibiliteit biedt om dit later in te passen.

- De Commissie adviseert daarom om een op het fietsverkeer gerichte nadere uitwerking te maken. Dit kan bijvoorbeeld in de volgende planfase.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rotterdam

Bevoegd gezag: gemeenteraad van de gemeente Rotterdam

Besluit: vaststellen van structuurvisie en bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling D 11.2

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in Staatscourant van: 29 april 2015

ter inzage legging MER: 1 mei tot en met 11 juni 2015

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 17 maart 2015

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 6 juli 2015

aanvulling op het MER ontvangen: 9 juli 2015

toetsingsadvies uitgebracht: 20 augustus 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

mw. ir. L. Besselink

dhr. ing. N. Faber

dhr. drs. S.J. Harkema (secretaris)

dhr. ing. B.P.A. Peters

dhr. mr. C.Th. Smit (Voorzitter)

dhr. ir. S. Teeuwisse

dhr. drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapport Hart van Zuid Rotterdam, Deel A: hoofdlijnen van het onderzoek, 10 april 2015 en versie juli 2015; *
 - Milieueffectrapport Hart van Zuid Rotterdam, Deel B: effectstudies, 10 april 2015 en versie juli 2015; *
 - Rapport Rotterdam Hart van Zuid Distributieve toets en effecten uitbreiding retailprogramma, Bureau Stedelijke Planning, 17 februari 2015;
 - Rapport Hart van Zuid, document Verkeer, Witteveen+Bos, Ballast Nedam, 3 april 2015, 23 juli 2015;
 - Rapport Hart van Zuid, Rotterdam, achtergronddocument Water, In het kader van de milieueffectrapportage, vaststelling van een nieuw bestemmingsplan en structuurvisie, Cle-ton&Com/Ballast Nedam, 23 maart 2015;
 - Rapport Hart van Zuid in Rotterdam, Akoestisch onderzoek, in het kader van de milieueffectrapportage, vaststelling van een nieuw bestemmingsplan en de structuurvisie, Ballast Nedam, 19 maart 2015 en versie augustus 2015; *
 - Rapport Hart van Zuid in Rotterdam, Onderzoek Luchtkwaliteit, in het kader van de milieueffectrapportage, vaststelling van een nieuw bestemmingsplan en de structuurvisie, Ballast Nedam, 19 februari 2015 en versie augustus 2015; *
 - Rapport Externe Veiligheid Hart van Zuid, UMEO Milieuadvies, 22 februari 2013;
 - Rapport Arnicon Quick-scan Bodem, Arnicon Acorius Milieu Vastgoed Infrastructuur, 20 februari 2013;
 - Rapport Natuuronderzoek Flora-&Faunawet Herontwikkeling Hart van Zuid te Rotterdam, Groenteam, 23 maart 2015 en versie juli 2015; *
 - Kort Verslag van de publiek-private-buurt-samenwerking en value engineering, Ballast Nedam, juni 2014;
 - Rapport Structuurvisie Hart van Zuid, mei 2015;
 - Bestemmingsplan 'Hart van Zuid' ontwerp, 9 april 2015;
 - Startdocument Hart van Zuid Rotterdam, Gemeente Rotterdam, Ballast Nedam, oktober 2014;
 - Quickscan energievoorziening Hart van Zuid, 11 december 2014;
 - Bestemmingsplan 'Hart van Zuid', regels, 14 juli 2015;
 - Notitie Green Deal van het Rotterdam Climate Initiative met de Rijksoverheid; *
- de documenten met een * gemarkeerd bevatten de aanvulling, waar in dit advies naar verwezen wordt.

De Commissie heeft kennis genomen van 23 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 15 juni 2015 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop
Bestemmingsplan en Structuurvisie Hart van Zuid, Rotterdam

ISBN: 978-90-421-4106-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

